

Acta Pilati

Proces o poprave Ježiša Krista

Úradný protokol Pontia Piláta, miestodržiteľa Júdy na Tiberia Cézarea v Ríme

(Verný opis protokolu nájdeneho medzi starými rukopismi vo Vatikáne)

Cézarovi Tiberiovi v Ríme!

Pozdrav šľachetnému vládcovi!

Udalosti posledných dní v mojej provincii boli takého charakteru, že ma nabádali napísať o nich podrobnejšiu správu v takom časovom poradí, ako sa odohrali. Neprekvapilo by ma, keby udalosti po určitom čase mali vplyv na zmenu osudu nášho národa. Zdá sa, že bohovia prestali byť k nám milostiví. Takmer mám pokušenie povedať: „Nech zlorečený je deň, kedy som Valeriovi Flaccusovi zaželel šťastia vo vládnutí.“ Po mojom príchode do Jeruzalema zobral som si Pretórium a nechal som pripraviť bohaté pohostenie, na ktoré som pozval popredných ľudí a veľkňaza so svojím sprievodom. V určenú hodinu sa na hostine neobjavil ani jeden z pozvaných. Cítil som sa tým ponížený a dojatý. Po niekoľkých dňoch uráčilo sa veľkňazovi navštíviť ma. Vystupoval príliš slávnostne a v jeho správaní bol badateľný výsmech. Predostrel, že jemu i jeho ľuďom nie je dovolené z náboženských dôvodov sedieť pri stole Rimana. Považoval som za zdvorilé prijať jeho ospravedlnenie, avšak počínajúc týmto okamihom bol som presvedčený, že porazení sa označili za nepriateľov víťazov.

Zdá sa mi, že zo všetkých porazených miest sa najhoršie vládne v Jeruzaleme. Ľud bol tak nepokojný, že som sa obával vypuknutia povstania každý deň. Na jeho potlačenie mal som len jednu stotinu – hŕstku starých vojakov. Požiadal som preto prefekta Sýrie o poskytnutie posily, avšak on mi oznámil, že na obranu vlastnej provincie má sám iba niekoľko oddielov. Moja veľká a nepokojná túžba po ovládnutí a rozšírení cézarského panstva a zároveň nemohúcnosť uhájenia a ochrany nášho územia potvrdzujú, ako sa obávam pádu našej šľachetnej vlády. Z rôznych udalostí, ktoré sa mi dostali do uší, obzvlášť jedna vzbudila moju pozornosť. Bolo mi povedané, že v Galilei sa objavil jeden mladý muž, ktorý vznešenou výrečnosťou hlása nové učenie a pritom predstiera, že ho poslal Boh. Spočiatku som bol znepokojený, či jeho kázanie nie je štváním ľudu proti Rimanom, ale čoskoro som sa prestal obávať, lebo Ježiš z Nazaretu hovoril skôr ako priateľ Rimanov než Židov.

Keď som jedného dňa prechádzal popri Siloe, spozoroval som veľký dav ľudí. Uprostred jednej skupiny stál mladý muž a opierajúc sa o strom pokojne a vyrovnane hovoril k zástupu. Bolo mi povedané, že je to ten Ježiš z Nazaretu. To som sa mohol aj sám dovtípiť, lebo už na prvý pohľad bol veľký rozdiel medzi ním a jeho poslucháčmi. Vlasy zlatistej farby dávali jeho zovňajšku priamo nebeský výzor. Mohol mať okolo tridsať rokov. Nikdy som nevidel tak sladké, pokojné a jasné ťahy tváre. Aký to bol veľký rozdiel medzi ním a jeho poslucháčmi s čiernymi bradami a opálenou pokožkou.

Nehtiac ho rušiť svojou prítomnosťou, šiel som svojou cestou. Naznačil som však svojmu poverencovi, aby sa pripojil ku skupine a počúval. Môj poverenec Maulius je vnuk hlavného sprisahanca, ktorý táboril v Etrúrii, očakávajúc Katilina. Maulius bol dlhoročným obyvateľom Júdy, hodný mojej dôvery. Keď som vkročil do Pretória, stretol som Mauliusa. Opakoval mi reč, ktorú mal Ježiš pri Siloe. Nikdy som nič podobného nečítal od filozofov, čo by sa dalo porovnať s Ježišovými zásadami. Jeden z početných buričských židov v Jeruzaleme sa ho pýtal, či je podľa zákona správne dávať cisárovi tribút. Ježiš odpovedal: „Daj cisárovi, čo patrí cisárovi a Bohu, čo je Božie.“ Pretože sa Ježišova reč vyznačovala hlbokou múdrosťou, poskytol som mu úplnú voľnosť.

Mal som právo uväzniť ho a vyobcovať do Pontu. Avšak bol by to prečin proti spravodlivosti, ktorú Rimania vždy rešpektovali. Tento muž nebol ani povstalcom, ani zvodcom. Poskytol som mu svoju priazeň a ochranu. Mal slobodu jednaní, slobodu poriadat' zhromaždenia a slobodu slova. Mohol si z ľudu voliť žiakov bez ohľadu na pretoriánske nariadenia.

Keby sa stalo, že náboženstvo našich otcov bolo by nahradené Ježišovým učením, čomu nech bohovia zamedzia, tak na základe šľachetnej trepezlivosti by Rím svoj vývoj urýchlil. Zatiaľ čo ja som mal byť nástrojom toho, čo Židia nazývajú prozreteľnosťou a my osudom.

Avšak sloboda, ktorú Ježiš požíval, veľmi dráždila Židov. Nie však chudobných, ale bohatých a mocných, proti ktorým Ježiš ostro vystúpil. Z politických dôvodov som Nazaretskému slobodu obmedzoval. Stalo sa, že Ježiš povedal zákonníkom a farizejom: „Ste plemeno vreteníc, ste podobní obieleným hrobkám, zvonku čistí a vnútri plní hniloby.“ Inokedy hovoril o almužníkoch, že malý dar chudobnej vdovy je omnoho cennejší pred Bohom, než veľké dary bohatých a mocných. Denne prichádzali do Pretória sťažnosti na Ježiša. Ohovárania, krivé obvinenia. Bol som upozornený, že sa môže stať nešťastie. Nebolo by to prvý krát, že Jeruzalem ukameňoval tých, ktorí si hovorili proroci, a ktorým Pretorium odoprelo spravodlivosť. Sťažnosti boli potom donášané Cezarovi. Napriek tomu bol môj prístup k tejto veci senátom schválený a bola mi prisľúbená posila po ukončení perzskej vojny. Teraz by som nebol schopný potlačiť prípadné povstanie, a preto som sa rozhodol podniknúť opatrenia, ktoré by zaručovali v meste ľud, aby mi Pretorium nevytklo slabosť alebo nedbalosť.

Písomne som požiadal Ježiša o osobný rozhovor v Pretóriu. V mojich žilách koluje španielska krv, zmiešaná s rímskou, a preto nie som náchylný pociťovať detské pohnutie alebo strach. Bol som vo svojej bazilike, keď prišiel Nazaretský. A vtedy boli odrazu moje nohy ako prikované na mramorovej dlážke. Triasol som sa na celom tele ako previnilý zločinec, zatiaľ čo on bol pokojný a pokorný, ako nevinnosť sama. Ježiš podišiel bližšie ku mne a so žiariacim výrazom povedal: „Tu som.“ Chvíľu som s obdivom a s úctou pozoroval tento mimoriadny obraz muža neznámeho našim maliarom, ktorí dávajú formy a podoby postavám našich bohov a hrdinov. „Ježiš!“ konečne som povedal, pričom sa môj jazyk zajakával. „Dovolil som ti za posledné tri roky neobmedzenú slobodu prejavu a neľutujem toho. Tvoje slová sú slová múdreho muža. Nevie, či si čítal Sokrata alebo Platóna, ale pokiaľ viem, v твоjich slovách tkvie majestátna prostota, ktorá ťa vysoko povznáša nad týchto filozofov. Cezar je o tom upovedomený, a ja, jeho nepatrný sluha, cítim sa na tejto zemi šťastný, že som ti mohol poskytovať slobodu, ktorej si tak hodný. Nemožno sa čudovať, že pre tvoje učenie povstali proti tebe mocní a zarytí nepriatelia. To nikoho neprekvapuje, veď aj Sokrates mal svojich nepriateľov a padol za obeť ich nenávisť. Tvoji nepriatelia sú na teba dvojnásobne rozhorčení, lebo tvoje učenie je namierené proti nim. Ale aj na mňa sa zlostia, pretože som ti poskytol veľkú voľnosť. Žalujú na mňa, že idem s tebou, že som s tebou spojený za účelom obrat' Židov o ich malé mestské práva, ktoré im Rím ešte ponechal. Mojou prosbou – nie je rozkazom – je, aby si bol v budúcnosti miernejší a neprovokoval svojich nepriateľov. Popudzujú hlúpe obyvateľstvo proti tebe a nútia ma použiť sudcovskú moc.“ Nazaretský mi pokojne odpovedal: „Knieža zeme! Tvoje slová neobsahujú pravú múdrosť. Prikáž horskej bystrine – stoj ticho uprostred svojej horskej domoviny, aby si nevykorenila stromy v údolí! – Bystrina ti odpovie, že musí byť poslušná zákonom Božím. Boh sám vie, kam bystrina tečie. Pravdu ti hovorím, prv, než rozkvitne ruža Sarona, má byť vyliata krv spravodlivého.“ „Tvoja krv nikdy nesmie byť vyliata!“ odpovedal som s pohnutím. „Ctím si ťa pre tvoju múdrosť. Si mi drahocennejší, ako všetci tí rebelantskí farizeji, ktorí zneužívajú slobodu, ponechanú im Rimanmi. Sú schopní spriahnuť sa proti cisárovi a našu zhovievavosť i dobrotu si vysvetľujú ako strach. Drzí lotri nepozorujú, že sa Tiberiov vlk občas prelečie do ovčej kože. Pred nimi ťa budem chrániť. Moje Pretorium nech ti je posvätným miestom útočiska.“

Ježiš bezstarostne pokrútil hlavou a s ľúbeznosťou božského úsmevu povedal: „Keď príde ten deň, potom nebude miesta pre Syna Božieho ani na zemi ani nad zemou. Útočisko spravodlivého je tam hore“, ukazujúc pri tom k nebu. „To, čo je napísané v knihách prorokov, musí sa naplniť.“ „Mladý muž,“ povedal som láskavo, „ty ma nútíš, aby som vyriekol svoju prosbu rozkazom. Istota provincie, ktorá je zverená pod moju ochranu, to vyžaduje. Vo svojej reči musíš dbať na väčšiu umiernenosť. Neprekračuj

moje rozkazy, ktoré poznáš. Nech ťa chráni šťastie.“ „Ži dobre, knieža zeme,“ odpovedal Ježiš. „Neprišiel som preto, aby som na zemi rozpútal boj, ale aby som priniesol pokoj, lásku a blahobyť. Narodil som sa v deň, keď Cézár Augustín dal rímskemu svetu mier. Prenasledovanie nepríde od teba. Očakávam ho od iných a vyrovnávam sa s ním v poslušnosti. Podľa vôle môjho otca, ktorý mi ukázal cestu. Zadrž teda svoju svetskú moc. Nie je v tvojej moci zatvoriť obeť na prahu chrámu zmierenia.“ To povediac zmizol ako svietiaci tieň za závesom baziliky.

Ježišovi nepriatelia prišli s udaním k Herodesovi, aby si vymohli povolenie k prevedeniu pomsty na Nazaretskom. Keby dal Herodes prechod svojej povahe, dal by Ježiša okamžite popraviť, ale súc hrdý na svoju kráľovskú osobnosť, obával sa podniknúť taký čin, ktorý by bol zmenšil jeho vážnosť v senáte. Jedného dňa prišiel Herodes ku mne do Pretória a po bezvýznamnej, strojenej reči sa ma opýtal, aká je moja mienka o Ježišovi. Odpovedal som, že Ježiš mi pripadá ako jeden z najväčších prorokov, ktorých plodia časom veľké národy. Povedal som, že jeho učenie nie je bohorúhanie a že úmyslom Ríma je ponechať mu úplnú slobodu. Herodes sa zlomyseľne usmial, výsmešne ma pozdraviac odišiel.

Veľký sviatok Židov „Passahu“ sa blížil. Mesto bolo preplnené zástupmi ľudí, ktorí žiadali smrť Nazaretského. Moji zvedovia mi oznámili, že chrámový poklad bol použitý na podplatenie ľudu proti Ježišovi. Nebezpečie bolo veľké. Písal som prefektovi Sýrie, aby mi poslal sto peších oddielov a sto oddielov jazdcov. Avšak moju žiadosť zamietol. S mojou hŕstkou veteránov som nemohol potlačiť vzburu. Buričská spodina, nestrachujúc sa Pretória, priviedla zajatého Ježiša. Domnievala sa so svojimi vodcami, že s ich jednaním budem súhlasiť. Neustále revali: „Ukrižuj ho, ukrižuj ho!“ Tri rôzne strany sa zapojili proti Ježišovi: Herodiáni, ďalej sudcovia, ktorých buričské chovanie pramenilo z dvoch pohnútok – Nenávideli Nazaretského a neznášali rímske jarmo. Nemohli mi odpustiť, že som vtiahol do svätého mesta so zástavami, ktoré mali rímske znaky. Dopustil som sa týmto neblahej chyby. Druhá a hlavná príčina nenávisťi bola zapálená v ich srdciach mojim návrhom, aby časť chrámového pokladu bola použitá pre všeobecné blaho k vybudovaniu domov. Môj návrh vyvolal zamračené tváre. Tretiu stranu tvorili farizeji. Boli úhlavní nepriatelia Ježišovi. Ťažko niesli ostré výčitky, ktoré museli počúvať po tri roky od Nazaretského. Slabosť a zbabelosť im nedovoľovala, aby jednali sami. Radšej sa pripojili k sudcom a Herodiánom. Okrem týchto troch skupín tu bolo nesvedomité a skazené obyvateľstvo, ktoré je vždy ochotné pripojiť sa k vzburcom aby ťažilo z neporiadku a zmätku. Ježiš bol privedený pred veľkňaza a odsúdený k smrti.

Stalo sa, že Kaifáš, naoko pokorný, posmešne poslal Ježiša ku mne, aby som potvrdil rozsudok smrti a dal zvolenie k poprave. Odpovedal som, že Ježiš je z Galileje, takže táto záležitosť patrí pod súdnu právomoc Herodesa. Kaifáš, ľstivý potmehúd, predstieral poníženosť. Povedal, že si cení, keď môže do rúk cisárovhov miestodržiteľa odovzdať súd nad Ježišom. Čoskoro na to vyzeral môj palác ako obliehaný hrad. Každým okamihom vzrastal počet vzburcov. Jeruzalem bol preplnený davom ľudu z hôr a Nazaretu. Zdalo sa, že celé Judsko prúdilo do Jeruzalema.

Vzal som si za ženu dievča Gaulusa. Mala schopnosť vidieť budúce veci. Plačúc, vrhla sa mi k nohám a kričala: „Chráň sa dotknúť toho muža, lebo je svätý. Minulej noci som mala videnie. Kráčal po vodách, letel na krídlach vetra, prihovárал sa búrke, vetru a moru. Všetko mu bolo poddané a poslúchalo ho. Pozri, bystrina hory Kidrom tečie krvou, socha cisára je zahalená do smútku ako vestálka v hrobe. Ó, Pilát, zlo ťa očakáva, keď nepočúvaš prosby svojej ženy. Pohroz ľudu kliatbou rímskeho senátu a vojenskou mocou cisára.“

Zatiaľ, čo Pilátova žena hovorila, stonalo mramorové schodište pod váhou zástupu ľudí. Nazaretský bol privedený od Herodesa späť. Doprevádzaný gardou šiel sám do súdnej miestnosti a pýtal som sa ľudu prísny tónom: „Čo si žiadate?“ Odpovedali: „Smrť Nazaretského.“ „Za aký zločin?“ „Rúhal sa Bohu, prorokoval skazu chrámu a sám sa nazýva Synom Božím, Mesiášom a kráľom židovským.“ Na to som odpovedal: „Rímske právo takéto previnenia netrestá smrťou.“ „Ukrižuj ho, ukrižuj ho!“ revala nepoddajná masa. Rev rozvášneného davu otriasal palácom až do jeho základov.

Bol tu iba jeden jediný, ktorý bol pokojný vo veľkom zástupe. Bol to Ježiš Nazaretský. Po mnohých neúspešných pokusoch ochrániť ho pred zúrivosťou nemilosrdných prenasledovateľov, siahol som k

opatreniu, ktoré sa mi zdalo v tom okamihu ako jediný prostriedok k uchovaniu jeho života. Rozkázal som ho zbičovať a požiadal som o umývadlo, aby som si umyl ruky v prítomnosti zástupu. Tak som prejavil nesúhlas so zástupom. Avšak zbytočne. Bol to jeho život, po ktorom títo ničomníci prahli.

V mojej praxi bol som často svedkom náruživosti zástupov, ale nič sa nedalo porovnať s vypuknutím takejto zúrivosti. Zdalo sa, že tu boli zhromaždení všetci zloduchovia Hádesu. Masa ľudí sa vlnila a krútila ako v nejakej krútnave otáčajúcej sa v živých vlnách pod portálom Pretória až k hore Sionu, volajúca, kričiac, revúca ako nikdy predtým. Ani za povstania v Panónii nebol taký hurhaj a krik.

Okolo šiestej (12 hod., poľudnie) sa začalo zmrákať ako v zime, ako pri smrti veľkého Júlia Cézara. Ja, miestodržiteľ povstaleckej provincie, opieral som sa o stĺp a pozoroval som úzkostlivo hroznú temnotu.

Títo barbarskí diabli vliekli nevinného Nazaretského na popravu. Všetko okolo mňa bolo ako vymreté. Jeruzalem vychrlil svojich obyvateľov cez pohrebnú bránu, ktorá vedie k miestu lebiek – Golgate. Obostieralo ma ovzdušie pustoty a smútku. Moja telesná stráž sa pripojila k jazdcom a centúriu, aby ukázala čo len tieň moci a snažila sa udržať aspoň aký – taký poriadok. Bol som ponechaný sám sebe a moje pukajúce srdce ma upomínalo na to, čo sa v prítomnosti okamihu dialo, čo náležalo skôr dejinám božským než ľudským. Až sem bol počuteľný jasný výkrik nesený vetrom z Golgaty, nasvedčujúci smrteľnému boju Ježiša. Tmavé mračná sa kládli na cimburia chrámu a rozširovali sa nad mestom, zahaľujúc všetko do tmavého závoja. Také hrozné boli znamenia na zemi a na nebi že veštkyňa zvolala: „Alebo tvorca prírody trpí, alebo sa vesmír rúca.“ Okolo jednej hodiny popoludní (19. hod) prehodil som si plášť a šiel som dolu do mesta až k bráne Golgaty. Zástup ľudí sa ešte stále nevracal domov, stál tam hore vnútorne rozorvaný, zamračený a súc ubitý zúfalstvom mlčiaci. To, čoho bol svedkom, naplnilo ho hrôzou a výčitkami svedomia. Videl som tiež svoj malý rímsky oddiel, ako smutne prišiel k palácu. Nosič štandardy mal svojho orla zahaleného, na znak žiaľu a smútku. Počul som niektorých vojakov hovoriť slová prekvapenia, z ktorých som však nemohol nič rozumieť.

Iní sa opäť rozprávali o divoch podobných tým, ktoré vôľou bohov urobili Rimanov víťazmi. Skupiny mužov a žien v tichom očakávaní, že budú vidieť nové divy, pozerali sa k vrchu Golgaty.

Vrátil som sa naspäť do Pretória, smutný a ponorený do seba, stúpajúc po schodoch, ktoré boli ešte skrvavené od rán Nazaretského. Tu som zbadal starého zohnutého muža a za ním niekoľko žien roniacich slzy. Muž sa mi hodil k nohám a horko plakal. Bol to pre mňa bolestný pohľad. „Otče!“ pýtal som sa láskavo, „kto si a aká je tvoja prosba?“ „Som Jozef z Arimatie“ povedal, „a prišiel som ťa poprosiť na kolenách, aby si mi dovolil pochovať Ježiša Nazaretského.“ „Tvojej prosbe je vyhovené,“ povedal som mu a súčasne som prikázal Mauliusovi vziať so sebou niekoľko vojakov, aby pomohli Jozefovi sňať telo Ježiša z kríža a zabránili znesväteniu mŕtvol.

Nakoniec mi ostala ešte povinnosť oznámiť ti tieto poľutovaniahodné udalosti. Urobil som to hneď nasledujúcej noci po tejto smutnej udalosti a správu som dokončil práve na svitaní, keď som začul zvuk trubačov, ktorí trúbili pochod Diane – Poľovanie bohov. Obracajúc oči k bráne Cézara uvidel som oddiel vojakov a počul som z malej vzdialenosti znieť Cezarov pochod. Bola to oná očakávajúca posila 2 000 vybraných oddielov, ktoré, aby urýchlili svoj príchod, pochodovali celú noc. „Bohmi to bolo rozhodnuté,“ kričal som, „že sa má uskutočniť táto veľká nespravodlivosť, keď oddiely prišli až dnes zabrániť činu, ktorý sa stal včera.“ Ukrutná osudovosť, ako často si zahrávaš so záležitosťami nesmrtelných. Bolo len pravdou, čo Nazaretský, umučený na kríži, zvolal: „Dokonané je!“

Pontius Pilátus, miestodržiteľ Júdy

List Publia Lentulla rímskemu cisárovi

(List Publia Lentulla, veliteľa fénickej légie v Palestíne, ktorý objavil francúzsky vedec de Antugny)

Buď pozdravený, cisár Tibérius, od Publia Lentulla!

Objavil sa tu človek, ktorý ako sa zdá, je držiteľom mimoriadnej moci. Ľudia ho nazývajú veľkým prorokom. Jeho prívrženci ho nazývajú Synom Božím a jeho meno je Ježiš Nazaretský. Skutočne každý deň možno počuť podivuhodné veci o tomto Ježišovi. Raz kriesi mŕtvych, inokedy uzdravuje chorých a celý Jeruzalem ho obdivuje pre jeho neobyčajné učenie.

Jeho výzor- majestátna tvár vyžarujúca pôvab, takže všetkých, ktorí sa na neho dívajú, preniká láska a súčasne i bázeň. Je to človek vysokej postavy, ale veľmi súmernej. Vlasy zlatej farby mu hladko splývajú a pokrývajú hlavu až po uši. Odtiaľ spadajú okolo krku v malých vlnách na ramená.

Výraz jeho tváre, ktorá je príjemná, je prísny a na každého pôsobí zvláštnym dojmom. Má čisté, vysoké čelo, pleť jeho tváre je mimoriadne jemná, biela a bledočervená. Má pekné ústa i nos. Fúzy a briadka sú husté a zlatej farby ako aj jeho vlasy. Hovorí sa, že jeho čistá ružová tvár s briadkou v strede rozdelenou je neporovnateľne krásna, takže nie je možné dlho sa mu dívať do tváre, lebo oslepuje oči.

Svojimi črtami, bledomodrými očami a zlatými vlasmi, podobá sa krásou svojej matke, ktorá je najkrajším a najpôvabnejším zjavom, aký tam možno vidieť. Jeho reč je rozhodná, vážna, čistá a nie je možné napadnúť ho. Je najčistejším výrazom čnosti a pritom svedčí o takej múdrosti, že prevyší aj najväčších spisovateľov a vedcov.

V kázaní je prísny, pri vyučovaní nežný, láskyplný a neodolateľný. Chodí bosi a bez pokrývky hlavy. Zďaleka sa mu posmieávajú, ale v jeho blízkosti sa pred ním chvejú. Ešte nikto ho nevidel sa smiať, ale skôr plakať. Tí, s ktorými sa stýka, sú dobrí a zdraví. Pritom všetkom ma zlí ľudia stále obťažujú, aby som ho pred tebou, veličenstvo, obžaloval, lebo jeho učenie, podľa ich názoru, škodí Tvojej vážnosti, pretože hlása, že kráľ i jeho poddaní sú si pred Bohom rovní.

Očakávam Tvoj rozkaz v tejto veci , aby som ho mohol ihneď vykonať.

Buď pozdravený!

Publius Lentullius